

KS. STANISŁAW NABYWANIEC

Lublin–Rzeszów

KSIĄDZ BOLESŁAW STANISŁAW KUMOR
JAKO PROFESOR UNIWERSYTETU
I BADACZ DZIEJÓW ORGANIZACJI I USTROJU KOŚCIOŁA
RYS BIOGRAFICZNY

Naukowa i dydaktyczna praca Księdza Profesora Dra Hab. BOLESŁAWA STANISŁAWA KUMORA związana jest od 36 lat z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim i od 29 lat z Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie. Pracę naukową i dydaktyczną, która dzięki wielkiej erudycji, pracowitości i życzliwości wobec studentów zaowocowała bardzo licznymi publikacjami oraz szerokim gronem uczniów, umie Ksiądz Profesor łączyć jako kapłan z zaangażowaniem w posługę duszpasterską.

Urodził się 1 XII 1925 r. w rodzinie wiejskiej, w Szymanowicach (parafia Trzetrzewina), jako czwarte dziecko Grzegorza i Kunegundy z Pasiutów. Obydwoje Rodzice pochodzili z rodzin osiadłych w Niskowej-Szymanowicach już na początku XVII w.

Dzieciństwo, łącznie z okresem uczęszczania do czteroklasowej Szkoły Powszechnej w Niskowej (1931-1937), spędził Ksiądz Profesor w domu rodzinnym. Tego to okresu sięgają jego zainteresowania historyczne. Człowiekiem, który jako pierwszy podsuwał myśl o kapłaństwie, młodemu jeszcze wówczas chłopcu, był proboszcz z Trzetrzewiny i katecheta w Niskowej ks. Józef Bardel.

Z dniem 1 IX 1937 r. rozpoczął uczęszczanie do Szkoły Powszechnej im. Stanisława Konarskiego w Nowym Sączu. Po ukończeniu klasy szóstej z wynikiem bardzo dobrym na świadectwie został bez egzaminu wstępnego przyjęty do II Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Bolesława Chrobrego w Nowym Sączu. Podjęciu tam jednak nauki przeszkodził wybuch II wojny światowej. Niemcy zajęli Nowy Sącz, a gmach Gimnazjum został zamknięty przez Niemców na cały okres wojny. Nie chcąc rezygnować, mimo wojny, z kontynuowania nauki, niedoszły gimnazjalista uczęszczał do dwuletniej Państwowej Szkoły Handlowej w Nowym Sączu. Szkoła ta również została przez władze niemieckie zamknięta.

Nie mając możliwości kontynuowania nauki, niespełna wówczas siedemnastoletni Bolesław Kumor rozpoczął pracę w Fabryce Przetworów Owocowych w Nowym Sączu. W r. 1941 i 1943 był dwukrotnie aresztowany przez Gestapo w Nowym Sączu. Do 1945 r. pozostawał w ścisłym kontakcie z ks. Stanisławem Pieprznikiem, który wywarł największy wpływ na jego życie.

Po zakończeniu okupacji niemieckiej w 1945 r. rozpoczął ponownie edukację gimnazjalną, tym razem w I Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Jana Długosza w Nowym Sączu. Tu ukończył dwie klasy gimnazjalne i przeniósł się do I Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Kazimierza Brodzińskiego w Tarnowie, gdzie w latach 1945-1947 przebywał w Małym Seminarium im. Abpa Leona Wałęgi. W r. szk. 1945/46 ukończył trzecią i czwartą klasę gimnazjalną, a w 1946/47 – pierwszą i drugą klasę licealną typu humanistycznego. Egzamin dojrzałości z wynikiem bardzo dobrym i pierwszą lokatą złożył 18 VII 1947 r.

Lata 1947-1952 to czas studiów filozoficznych i teologicznych w Instytucie Teologicznym w Tarnowie i zdobywania formacji duchowej w Wyższym Seminarium Duchownym w Tarnowie. 4 V 1952 r. otrzymał w katedrze tarnowskiej z rąk bpa Jana Stepy święcenia kapłańskie. Również w 1952 r. uzyskał magisterium z teologii na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. W latach 1952-1953 napisał Ks. Kumor dysertację doktorską, ale przewód doktorski nie odbył się ze względu na podjęcie studiów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i kasatę Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Z dniem 1 VIII 1952 r. Ks. Kumor objął stanowisko wikariusza w parafii pod wezw. św. Jakuba Apostoła w Brzesku, jednak na polecenie bpa J. Stepy 3 X 1952 r. rozpoczął na KUL-u studia specjalistyczne w dziedzinie teologii moralnej, a z własnego wyboru równoległe w zakresie historii Kościoła.

W lutym 1954 r. otrzymał stopień licencjata z teologii moralnej. Równocześnie przygotowywał pracę doktorską z historii Kościoła. Obrona pracy doktorskiej odbyła się w październiku 1954 r. W latach 1954-1957 Ks. Dr Kumor studiował historię na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Egzamin magisterski złożył w czerwcu 1957 r.

Z dniem 1 IX 1957 r. podjął Ks. Dr B. Kumor obowiązki prefekta studiów w Wyższym Seminarium Duchownym w Tarnowie i jednocześnie kierownika Biblioteki Seminaryjnej oraz zastępcy dyrektora Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie. W roku następnym rozpoczął wykłady z historii liturgii w Instytucie Teologicznym w Tarnowie. 14 października 1959 r. odbyła się habilitacja Ks. Dra Kumora na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Pracę naukową na KUL-u podjął Ks. B. Kumor z dniem 1 II 1960 r. jako adiunkt habilitowany w charakterze sekretarza Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy KUL i jako wykładowca historii Kościoła na Wydziale Teologicznym. Nie posiadał jednak zatwierdzenia habilitacji –

z przyczyn politycznych. Zwłoka ta trwała przez siedem lat. Od 1965 r. Ks. Dr Hab. B. Kumor, jako docent, kierował Katedrą Historii Kościoła w Starożytności, w 1972 r. zaś, jako profesor nadzwyczajny (od 1969 r.), objął kierownictwo Katedry Historii Kościoła w Czasach Nowożytnych, którą prowadzi do chwili obecnej. Wybrany na prodziekana Wydziału Teologii, pełnił tę funkcję w latach 1968-1972. Dwukrotnie też był kierownikiem Instytutu Historii Kościoła (1972-1975, 1984-1985). Profesorem zwyczajnym mianowany został w 1987 r. Od r. 1961 był członkiem korespondentem, a od 1966 r. jest Ksiądz Profesor członkiem czynnym Towarzystwa Naukowego KUL oraz od 1964 r. współredaktorem „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” (od 1991 r. „Roczników Teologicznych”), a od 1976 r. należy do Komitetu Redakcyjnego „Studiów Polonijnych” Jest też redaktorem działu „Geografia i statystyka kościelna” oraz autorem licznych haseł w *Encyklopedii Katolickiej*, a od 1960 r. należy do Komitetu Redakcyjnego „Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych”

Od 29 lat jest związany Ksiądz Profesor z Sekcją Historii Kościoła, a od 1981 r. z Wydziałem Historii Kościoła w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. W 1965 r. otrzymał nominację na członka Sekcji Demografii Historycznej przy Komitecie Nauk Demograficznych PAN, a następnie wszedł w skład członków tegoż Komitetu. Ponadto jest od 1973 r. członkiem Komisji Historii Porównawczej Kościołów w Komitecie Nauk Historycznych PAN. Od 1980 r. należy również do Komitetu Redakcyjnego „Analecta Cracoviensia” i od 1984 r. do Komitetu Redakcyjnego „Naszej Przeszłości”, a od 1993 r. do Rady Naukowej Polskiego Słownika Biograficznego. Od 1970 r. działa w Lubelskim Towarzystwie Naukowym, a od 1993 r. w Towarzystwie Naukowym w Sandomierzu.

Jest członkiem European Science Foundation. Podejmuje częste podróże zagraniczne w celach naukowych. W wyniku przeprowadzonych wieloletnich kwerend naukowych w Archiwum Archidiecezjalnym w Hartford i w 24 archiwach polonijnych, w archiwach parafii irlandzkich w stanie Connecticut w USA, w archiwum parafii polskiej pod wezw. św. Stanisława Kostki w Brooklyn, New York oraz w archiwum tejże diecezji napisał 10 książek poświęconych dziejom Polonii w stanie Connecticut i w Brooklyn, New York. Naukowy charakter miał też wyjazd Księdza Profesora do Brazylii w 1988 r. dla kwerendy archiwalnej na temat systemu prowadzenia metryk kościelnych w polskich parafiach. Najwięcej jednak czasu spędzał Ksiądz Profesor w archiwach państwowych w Wiedniu (Hof- Haus- und Staatsarchiv, Allgemeinesverwaltungsarchiv, Hofkammernarchiv), a także w Archivum Secretum Vaticanum. Owocem tej olbrzymiej kwerendy są duże objętościowo pozycje: *Granice metropolii i diecezji polskich (968-1939)* (Lublin 1969-1972), *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej (1772-1918)* (Kraków

1980) i *Diecezja tarnowska. Dzieje ustroju i organizacji 1786-1985* (Tarnów 1985). Do znaczących osiągnięć naukowych Księdza Profesora należy *Historia Kościoła w 8 częściach* (Lublin 1973-1995), służąca dzisiaj w większości seminariów duchownych w Polsce jako podręcznik wykładowy, oraz praca zbiorowa pod jego redakcją (wraz z ks. Z. Obertyńskim), którą podjął na osobistą prośbę kardynała-prymasa Stefana Wyszyńskiego, *Historia Kościoła w Polsce* (t. I-II, Poznań–Warszawa 1974-1979).

Przeprowadzane kwerendy archiwalne w kraju i za granicą zaowocowały licznymi publikacjami w języku polskim i w językach obcych. Dorobek naukowy Ks. Prof. B. Kumora liczy ok. 650 pozycji, w tym 35 książek; pozostałe – to rozprawy, artykuły, przedmowy, głosy w dyskusji, hasła encyklopedyczne, biogramy, recenzje, polemiki. Publikacje Księdza Profesora dotyczą przede wszystkim jego głównych zainteresowań, a mianowicie dziejów organizacji i ustroju Kościoła w Polsce nowożytnej, źródłoznawstwa z zakresu zaludnienia ziem polskich, dziejów Polonii w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz dziejów macierzystej diecezji tarnowskiej. Również prowadzone przez Ks. Prof. B. Kumora seminarium naukowe skupia się zasadniczo wokół problemów związanych z dziejami organizacji i ustroju Kościoła w Polsce, a nadto z dziejami zakonów w Polsce. Dużą uwagę przywiązuje Ksiądz Profesor do zagadnień dotyczących przeszłości Kościoła katolickiego na kresach wschodnich I i II Rzeczypospolitej, znajdujących się poza obecnymi granicami Polski. Pod kierunkiem Księdza Profesora powstało na KUL-u i na PAT w Krakowie 31 prac doktorskich i ok. 250 magisterskich. Od wielu lat Ks. Prof. B. Kumor prowadzi wykłady z historii ustroju Kościoła w Polsce i historiografii kościelnej od starożytności do czasów współczesnych.

Wyrazem uznania dla dydaktyczno-naukowej pracy Ks. Prof. B. Kumora i zadośćuczynieniem za szkody doznane w okresie rządów komunistycznych w Polsce jest przyznany mu w 1994 r. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Również ze strony władz kościelnych uhonorowany został godnością szambelana papieskiego (1982), a następnie honorowego prałata papieskiego (1994). Ogromny wkład do nauki w zakresie historii Kościoła, jaki wniósł Ksiądz Profesor, doceniony został przez Ojca Świętego Jana Pawła II, który w liście do Ks. Prof. B. Kumora z 14 III 1995 r.^{*} pisał: „[...] związany ściśle ze swoją Alma Mater – Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, od wielu lat służy Ksiądz Profesor ofiarnie wiedzą i doświadczeniem dydaktycznym także Wydziałowi Teologicznemu oraz Wydziałowi Historii Kościoła Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie” Dziękując za dotychczasową pracę, Ojciec Święty „na dalsze lata pracy naukowej i posługi kapłańskiej” udzielił Księdzu Profesorowi błogosławieństwa. 19 XI 1996 r. Ks. Prof. Bolesław Kumor otrzymał w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie doktorat *honoris causa*.

* Zob. „Analecta Cracoviensia”, 27(1995) V